

Plāns narkotisko vielu lietošanas mazināšanai: mērķtiecīgāka profilakse un kvalitatīvāki, cilvēkiem pieejamāki pakalpojumi

Publicēts: 20.05.2022.
Atjaunināts: 28.06.2022.

[Informācija presei](#)

Narkotisko vielu lietošanas mazināšanai tuvākajos gados plānots veidot mērķtiecīgāku profilaksi un kvalitatīvākus, cilvēkiem plašāk pieejamus pakalpojumus, paredz Veselības ministrijas Profilakses pasākumu un veselības aprūpes pakalpojumu uzlabošanas plāna projekts alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu lietošanas izplatības mazināšanai 2023.-2025.gadam.

Publiskai apspriešanai nodotais plāna projekts paredz virkni pasākumu, lai samazinātu alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu nodarīto kaitējumu sabiedrības veselībai, tai skaitā uzlabotu narkoloģijas pakalpojumu pieejamību un kvalitāti ārstniecības iestādēs.

Plānā iekļauti mērķtiecīgi atkarību izraisošo vielu lietošanas profilakses pasākumi, plānoti uzlabojumi gan ambulatoro, gan stacionāro veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātē un pieejamībā, kā arī uzlabojumi sociālā atbalsta pakalpojumos personām ar atkarību izraisošo vielu lietošanas traucējumiem:

- apmācības pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem un vecākiem par atkarību profilakses jautājumiem;

- dzīves prasmju attīstošas programmas ieviešana skolā, kuras mērķis caur dažādām fiziskām aktivitātēm attīstīt tādas prasmes kā stresa un emociju vadība, kritiskā domāšana, lēmumu pieņemšana, problēmu risināšana, efektīva komunikācija un atteikšanās prasmes, lai pusaudžus atturētu no psihoaktīvo vielu lietošanas un palīdzētu dzīvē izdarīt veselīgas izvēles;

- informatīvo materiālu izstrāde, tai skaitā digitālā formātā, un pasākumu organizēšana interneta vietnēs par atkarību izraisošo

vielu lietošanas kaitīgo ietekmi uz veselību;

multiprofesionālas ārstēšanas pieejas veicināšana;

atbrīvošana no pacientu līdzmaksājumiem, ārstējoties no atkarībām;

valsts apmaksātas psihoterapijas programmas pēc 12 soļu principiem ieviešana ambulatori;

atbalsta personas (sociālā mentora) pakalpojuma ieviešana sociālajos dienestos;

vadlīniju izstrāde, lai veicinātu sadarbību veselības, sociālās, tiesību aizsardzības un iekšlietu jomas iestāžu starpā atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai, uzlabojot palīdzības iespējas un sniedzot vispusīgu pakalpojumu;

atbalsta pasākumu attīstīšana līdzatkarīgām personām, paredzot nodrošināt saņemt valsts apmaksātas psiholoģiska un terapeitiska rakstura konsultācijas;

atkarību izraisošo vielu lietošanas samazināšanā iesaistīto cilvēkresursu attīstība,

Speciālisti vērs uzmanību, ka atkarību izraisošo vielu lietošana pasaulē ir viens no galvenajiem riska faktoriem, kas negatīvi ietekmē iedzīvotāju veselību un apdraud arī apkārtējo cilvēku veselību un drošību. Atkarību izraisošo vielu lietošana ir cēlonis tādām slimībām kā psihiski traucējumi, mācīšanās grūtības (it īpaši atkarību izraisošo vielu lietošana ir bīstama pusaudža gados, kad galvas smadzenes vēl nav attīstījušās, kas var ietekmēt bērna kognitīvo attīstību), kuņģa un zarnu trakta slimības, vēzis, sirds un asinsvadu slimības, plaušu slimības, aknu slimības, tiešs vai netiešs vielu lietošanas izraisīts traumatisms u.c. Tāpat atkarību izraisošo vielu lietošana palielina vardarbības gadījumus un tās smaguma pakāpi. Ceļu satiksmes negadījumos ar smagām traumām vai letālām sekām kā viens no negadījuma iemesliem parasti ir vadītāja atrašanās alkohola reibumā. Tāpat atkarību izraisošo vielu lietošana palielina riskantu seksuālu uzvedību, kā rezultātā persona var inficēties ar dažādām seksuāli transmisīvām slimībām. Tāpat dažādas infekciju slimības var tikt iegūtas, narkotikas injicējot.

Statistika liecina, ka atkarību problemātika Latvijā ir pieaugoša un pārsniedz vidējos Eiropas un OECD valstu rādītājus. Atbilstoši Pasaules Veselības organizācijas 2018.gadā apkopotajiem datiem reģistrētā alkohola patēriņš uz vienu iedzīvotāju Latvijā bija 11,1 litri absolūtā alkohola, kamēr Eiropas vidējais rādītājs bija 9,8 litri. Saskaņā ar pētījumu "Atkarību izraisošo vielu lietošanas izplatība iedzīvotāju vidū 2020.gadā" marihuānu ir pamēģinājuši 15% Latvijas iedzīvotāju, kas ir stipri augstāks rādītājs nekā 2015.gadā - 9,8%. Savukārt 15-16 gadus vecu skolēnu vidū marihuānu ir pamēģinājuši 26% (ESPAD, 2020), kas ir par 8% vairāk nekā 2015.gadā. Jebkuras citas narkotikas (izņemot marihuānu) pamēģinājuši 8,4% Latvijas skolēnu. Tāpat saglabājas liels augsta riska (regulāra narkotiku lietošana injekciju veidā) narkotiku lietotāju skaits – 2020.gadā aptuveni 13 350 persona.

Plāna sabiedriskā apspriešana notiks līdz 20.jūnijam. Priekšlikumu iesniegšanai par plāna projektu aicinām izmantot TAP portālu https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/2a8e660a-ecc9-4223-a814-7b7e59caabef.

<https://www.vm.gov.lv/lv/jaunums/plans-narkotisko-vielu-lietosanas-mazinasanai-merktiecigaka-profilakse-un-kvalitativaki-cilvekiem-pieejamaki-pakalpojumi>